נותנת לה. אלמא חשודה אשת עם הארץ לגנוב משל בעלה ולתן לחברתה: **מוריא.** מורה הוראה היתר לעצמה: **העיד ר' יוסי כו'.** ברייתא היא: **אין עושין חלת עם הארץ בטהרה.** עם הארץ שאמר לגבל חבר הפרש חלה מעיסתי ועשה אותה בטהרה לא ישמע לו שהרי כבר נטמאה כל העיסה ביד עם הארץ והכהן יסמוך על הגבל שהוא חבר ויהא סבור שהחלה טהורה: **אבל עושין.** תחילת העיסה בטהרה: **בכפישא או באנחותא.** כליס של בלאי חמתות ואין רגילים ליתן בהם עיסה וטומאה אין מקבלין: **ואינו חושש.** הגבל שמא יגע עם הארץ בחלה וטומאה ולקמיה מפרש טעמא: **ואין עושין תרומה ויחיו בטהרה.** לאחר שהפך זיתים לתתן לבית הבד אין מפרישים בדדים חביריס תרומה מהן לעשותן בטהרה לפי שכבר הוכשרו [1]במעטן וטמאו והכהן סומך עליהם וסובר שהן טהורים: **וטעמא מאי.** שרו רבנן לאקולי בתרומה כי האי קולא דאיכא למימס דלמא הדר נגע: **דלא נפיש אגריה.** שעכרו מועטו לפיכך הוא עני וצריך למזונות: **דלא שכיח.** להשתכר כי אם משנה לשנה להכי צריך למזונות: **דאמרינן.** לאיים עליו: **אם נגעת בה.** ותטמאנה: **הדרא לטיבלא.** והוא אינו חשוד לאכול טבל שבמיתה: **להקוני קמכוין.** שהרי בא אצלו לתקנה לו: **מיכפת לא איכפת ליה.** בתמיה: **בשלמא בסס.** גבי חלה: **איכא היכרא.** שהמיתה בכליס שאין עשויין להניח בהן עיסה וזוכר על שאיימנו עליו: **מאי היכרא איכא ליה.** לדידכר: **בכלי גליס.** שאינן מקבלים טומאה דאי נגע בכלי לא מקבל טומאה ובעיסה גופה אית ליה היכרא משום הני כליס שאינו רגיל להשתמש בהן ועם הארץ לא אחמור רבנן עליה כולי האי לשוייה כזב גמור לטמא במשא: **בכליס של עמי הארץ.** שאין מקבלין טומאה הראויים להשתמש בהן חבר: **עודרין.** מופרין: **ואין כופלין.** דהא דעותנים שלוס לעובד כוכבים מפני דרכי שלום הוא דשרי ומשום דרכי שלום בחדא זימנא סגי: **למימרא דהו אחזוקו.** כשאומרין [2] לעושי מלאכה העוברים עליהם תחזקנה ידיכם: **אשרתא.** אף הוא לשון חיזוק כמו איתרנוסי (כתובות דף כא.): **שלמא למר.** ולא היה מתכוין לברכו אלא לבו היה לרבו: **השתא אחזוקי מחזקינן.** ידיהם בדבורא בדבר האסור לישראל כגון עבודת שביעית: **שואלים בשלומן.** כל ימות השנה מיבעיא: **ליום אידם.** ולא חייסינן דלמא אזיל ומודה: **לא יכנס כו'.** דכיון דאתחביה כולי האי דלמא אזיל ומודי: **כר אוריין.** בן תורה: **פלגאה.** חולק על החכמים שהיה מצערו למר עוקבא שהיה אב בית דין כדאמרי' בפרק קמא (לעיל דף ז.):

נותנת לה ואוכלת השתא מיגנב גנבא חלופי לא מיחלפא אמר רב יוסף התם נמי מוריא ואמרה תורא מדישיה קאכיל [6] **העיד ר' יוסי בן המשולם** משום ר' יוחנן שאמר משום ר"א בן חסמא [4]אין עושין חלת עם הארץ בטהרה אבל עושין עיסת חוליו בטהרה ונוטל הימנה כדי חלה ומניחה בכפישא או באנחותא וכשבא ע"ה ליטול נוטל את שתיהן ואינו חושש [2]ואין עושין תרומת זיתיו בטהרה אבל עושין זיתים חוליו בטהרה ונוטל הימנה כדי תרומה ומניחה בכליו של חבר וכשבא עם הארץ ליטול נוטל את שתיהן ואינו חושש וטעמא מאי א"ר יוחנן [3]משום כדי חייו דגבל ומשום כדי חייו דבדד וצריכא דאי אשמועינן גבל משום דלא נפיש אגריה אבל בדד דנפיש אגריה אימא לא ואי אשמועינן בדד משום דלא שכיח ליה אבל גבל דשכיח ליה אימא לא צריכא אמר מר נוטל הימנה כדי חלה ומניחה בכפישא או באנחותא וכשבא ע"ה ליטול נוטל את שתיהן ואינו חושש וליחוש דילמא נגע בה [5]דאמרי' ליה חזי אי נגעת בה הדרא לטיבלא וליחוש דילמא לא איכפת ליה השתא לתקוני קא מיכוין מיכפת לא איכפת ליה אמר מר נוטל הימנה כדי תרומה ומניחה בכליו של חבר וכשבא ע"ה ליטול נוטל את שתיהן ואינו חושש וליחוש דילמא נגע בה בשלמא התם אית ליה היכרא הכא מאי היכרא אית ליה [6]דמנח ליה בכלי גללים בכלי אבנים בכלי אדמה א"ה מאי אירא דחבר אפי' דעם הארץ נמי ה"נ קאמר בכלים של עם הארץ הראויין להשתמש בהן חבר: מחזיקין ידי עכו"ם בשביעית: מחזיקין והאמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב [7]אין עודרין עם העכו"ם בשביעית [8]ואין כופלין שלום לעובד כוכבים [9]לא צריכא למימרא להו אחזוקו בעלמא כי הא דרב יהודה אמר להו אחזוקו רב ששת אמר להו אשרתא: ואין כופלין שלום לעובד כוכבים: [10] רב חסדא מקדים ויהיב להו שלמא רב כהנא א"ל שלמא למר: ושואלין בשלומן: השתא אחזוקי מחזקינן שואלין בשלומן מיבעיא אמר רב ייבא [11]לא נצרכא אלא ליום אידם דתניא לא יכנס אדם לביתו של עובד כוכבים ביום אידם ויתן לו שלום [12]מצאו בשוק נותן לו בשפה רפה ובכובד ראש [13]רב הונא ורב חסדא הוו יתבי חליף ואזיל גניבא א"ל חד לחבריה ניקום מקמיה [14]דבר אוריין הוא אמר לו ומקמי פלגאה ניקום אדהכי אתא איהו לגבייהו אמר להו שלמא עלייכו מלכי שלמא עלייכו מלכי אמרו ליה מנא לך דרבנן איקרו מלכים אמר להו דכתיב [1]בי מלכים ימלוכו וגו' אמרו ליה ומנא לך דכפלינן שלמא

דאמר רב עמי הארץ מעשרין הן שרי לסייע' אף בזמן שהיא טהורה דהא בורכת קתני במתניתין ואי אפשר שלא תגע ומפ' ר"מ וכן ר"מ דאשת חבר טותנת עם אשת עם הארץ אירי בתבואה של חבר ובתוספתא [15] דקתני אשתו של עם הארץ טותנת עם אשתו של חבר בזמן שאשת עם הארץ מחזקת עצמה בטומאה שאז היא מזהרת מליגע בתבואה אבל לא בזמן שהיא מחזקת עצמה טהורה שאינה מזהרת מליגע ומטמאה ורשב"א אומר אף בזמן שמחזקת עצמה בטומאה לא תטמון מפני שחבריתה אשת עם הארץ אחר שסבורה שהיא טהורה נותנת לה ואוכלת והשתא פריך בפשיטות השתא מיגזל גזלה תבואה של אשת חבר בע"כ חלופי מיבעיא: **אין** עושין חלת עם הארץ בטהרה. פי' בקונטרס לפי שכבר נטמאה העיסה ביד ע"ה והכהן יסמוך על הגבל שהוא חבר ויהא סבור שהחלה טהורה ולפירושו אם יפרים ממקום אחר על אותה עיסה חלתו טהורה ונראה דבכל ענין אסור דכל עיקר לא התירו אלא כדי חייו ולא התירו אלא היכא שנוטל שכר מכל העיסה אבל משום שכר חלה גרידא משום ההיא פורתא לא התירו דחיישינן דלמא נגע:

ומניחה בכליו של חבר. נראה דלא נקט כפישא ואנחותא לפי שהן פשוטי כלי עץ ולא חזו לזיתים: **אין** עודרין עם העכו"ם בשביעית. והא דקאמר בפרק זה בורר (סנהדרין דף כו.) גבי כהן וחורש יכול לומר לו אגיסנון אני בתוכה לא כמו שפי' בקונטרס שכיר לנכרי דהא משמע הכא דאסור ולא מסתבר לחלק בין חגס לבשכר אלא מפר"ת אגיסנון בקרקע שמקבלים מן המלך לפרוע כך וכך תבואה בשנה כדאמר התם לעיל מיהו רבי יצחק מכריז פוקו וזרעו אדעתא בשביעית ושמא סכנת נפשות איכא אם לא יפרעו מס למלך אי נמי קסבר יש קנין לנכרי בארץ להפקיע משביעית אי נמי שביעית בזמן הזה דרבנן אע"ג דמדרבנן אסור לנכרי אחר גבי מלך התירו:

אשרתא. בירושלמי איכא למאן דאמר דהיינו חרש בה טבאות ולבתר שמיטה נסיבא לה מינך וישראל אמרינן ישר ואיכא למ"ד דלעכו"ם אמר ישר וישראל שלוס עליכם משמע דלכ"ע לעכו"ם אסור לומר שלוס עליך ודלא כש"ס שלנו הכא דלא אסרינן לעובד כוכבים אלא כפילת שלוס ונראה דלפי' הירושלמי דמחזיקים ידי נכרים בשביעית ושואלים בשלומם חדא מילתא היא שאומר לו חרש בה טבאות: **שלמא** למר. פי' בקונטרס ולא היה מתכוין לברכו אלא לבו היה לרבו ול"ע שלא יהא בזה גונב דעת הבריות ועל חגס פי' כן דלא קאמר אלא דאין כופלין לו שלוס:

הדרן עלך הניזקין

למלכי אמר להו דאמר רב יהודה אמר רב מנין שכופלין שלום למלך שנאמר [2]ורוח לבשה את עמשי ראש השלישים [3]וגו' אמרי ליה ליטעום מר מידי אמר להו הכי אמר [4]רב יהודה אמר רב [5]אסור לו לאדם [1]שיטעום כלום עד שיתן מאכל לבהמתו שנאמר [3]ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת:

הדרן עלך הניזקין

מסורת הש"ס

1) תוספתא דמאי פ"ג ע"ב, ב) לעיל לא.; ג) [נדרים יב. וע"ש מה שנדרש בגדון], ד) ל"ל השלישים לך דוד ועמך בן ישי שלום שלום לך אמרי כו', ה) נדרים מ., ו) ס"א שיאכל [עמ"ש על הגליון בנדרים מ.], ז) פי' הכלי שעושין בהן זיתים, ח) במ"א: כדרך שאומר, ט) [דטהרות פ"ח ה"ג],

תורה אור השלם

1. בִּי מְלָכִים יִמְלֹכוּ וְרוֹזְנִים יְחֹקְקוּ צֶדֶק:
משלי ח טו

2. וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לָךְ דָּוִיד וְעִמְּךָ בֶּן יִשַׁי שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָךְ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֶזְרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבְּלֵם דָּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד:
דברי הימים א יב יט

3. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ:
דברים יא טו

גליון הש"ם

גמ' רב חסדא מקדים וכו'. עי' ברכות דף ו ע"ב ובמהרש"א מ"א שם:

מוסף רש"י

נותנת לה ואוכלת. אלמא אחשודה לגנוב משל בעלה ולהאכיל את מכירתה, ואשת חבר אע"פ שאינה רגילה לא לאכול גזל ולא לאכול דבר שאינו מעושר חייסינן לשכתה, דעביד אינס דמיגסי ואכיל מאי דיהבי ליס, אבל לאת לאחרים אי לאו לחשודה וכגילה בגזל לא מיגסיא (חולין ז:). **התם** נמי מוריא. היתר לעצמה, **ואמרה תורא מדישיה קאכיל.** וזו הואיל ומסייעת אותה לא הוי גזל (שם). פלגאה. בעל מריבה שהיתה לו מריבה עם מר עוקבא שהיה אב ב"ד כדאמרינן בפ"ק (לעיל ז.) בני חדס העומדים עלי וגילי למוסרס למלכות, והוא היה גיסא כדמפרש התם (לעיל לא:).

הדרן עלך הניזקין

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי' פ"ח מהל' כלכרים הל"כ:
קכה ב מיי' פי"ב מהל' תרומות הל"ט:
קכו ג מיי' שם ופ"ח מהל' כלכרים הלכה י"ב:
קכז ד מיי' פי"ב מהל' תרומות הל"ט:
קכח ה מיי' פ"ח מהל' כלכרים הל"ב:
קכט ו מיי' פ"ח מהל' שמטה הל"ח:
קל ז מיי' פ"י מהל' ע"ז הל"ה ופ"י מהל' מלכים הל"ב טוש"ע יו"ד סי' קמח סעי' י:
קלא ח מיי' פ"ח מהל' שמטה הל"ח:
קלב ט י מיי' פ"י מהל' ע"ז הל"ה טוש"ע יו"ד סי' קמח סעי' ט:
קלג כ מיי' פ"ע מהל' עבדים הל"ח סמג עשין עב:

האומר התקבל. (ה) בירושלמי תנא התקבל אחר הניזקין ואחריו מי שאחזו וכן נראה לר"ת דהניזקין תנא בתר השולח משום דאיירי במילי דהוו מפני תיקון העולם והשתא הדר למילתיה דאיירי בשליחות ואידי דאיירי באומר לשנים תנו או לשלשה כתבו ותנו תנא בתריה מי שאחזו דאיירי נמי באומר כתבו ואידי דתנא במי שאחזו במגורשת ואינה מגורשת תנא בתריה הזורק דקתני בה מחלה על מחלה מגורשת ואינה מגורשת (ו):

הא שויתיה שליח. השתא סלקא דעתין דלא איצטריך למיתני התקבל אלא למידק דכי היכי דהתקבל דוקא בלא שויתיה שליח הולך נמי דוקא בלא שויתיה שליח:

דילמא בהילך. אינו מגיה אלא כלומר דילמא איכא דתני הילך: **איש** לקבלה **ואשה** להולכה מאי. משום דבגט אשה בהולכה לא שייכא ואיש בקבלה משום הכי קבעי: בשלמא

האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי [א]אם רצה לחזור יחזור [ב]האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור [ג]לפיכך אם אמר לו הבעל אי איפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור רשב"ג אומר [ד]אף האומרת טול לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור: **גמ'** א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי טעמא דלא שויתיה איהי שליח לקבלה הא שויתיה איהי שליח לקבלה רצה לחזור לא יחזור ש"מ [ה]הולך כזכי דמי לא לעולם אימא לך הולך [ו]לאו כזכי דמי והתקבל גט לאשתי איצטריכא ליה דס"ד אמינא הואיל ובעל לאו בר שויה שליח לקבלה הוא אע"ג דמטא גיטא לידה לא להוי גיטא קמ"ל דהתקבל והולך קאמר תנן האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור מאי לאו לא שנא אקבלה לא שנא אהולכה לא אקבלה ת"ש לפיכך אם אמר לו הבעל אי איפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור טעמא דאמר אי איפשי הא לא אמר אי איפשי אם רצה לחזור לא יחזור ש"מ הולך כזכי דמי דילמא בהילך פשיטא איש הוי שליח להולכה שכן בעל מוליך גט לאשתו ואשה הויא שליח לקבלה שכן אשה מקבלת גיטה מיד בעלה איש לקבלה והאשה להולכה מאי ת"ש האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי אם רצה לחזור יחזור האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה לחזור לא יחזור מאי לאו בחד שליח וש"מ כשר [ז]לקבלה כשר להולכה לא בשני שלוחין תא שמע לפיכך אם אמר לו הבעל אי איפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה לחזור יחזור והא הכא דחד שליח הוא וש"מ כשר לקבלה כשר להולכה פשוט מינה [ח]איש הוי שליח לקבלה שכן אב מקבל גט לבתו קטנה אשה להולכה תיבעי לך מאי אמר רב מרי ת"ש [ט]אף הנשים שאין נאמנות לומר מת בעלה נאמנות להביא את גיטה והתם הולכה היא אמר רב אשי מסיפא נמי שמע מינה דקתני סיפא [י]האשה עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם ואוקימנא בהולכה [יא]ש"מ: איתמר [יב]הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אמר הילך כמה שאמרה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב [יג]אפילו הגיע גט לידה אינה מגורשת שמע מינה אדיבורא דידיה קא סמיך דאי אדיבורא דידה קא סמיך מכי מטי גיטא לידה מיהא תיגרש אמר רב אשי הכי השתא בשלמא

הולך כזכי דמי: **דלמא בהילך.** בהך סיפא לא מיתני הולך ותן לה אלא הילך ותן לה דהילך ודאי הילך כדקאמרה היא ואי לאו דאמר אי אפשי הוה ליה שליח לקבלה: **פשיטא איש.** זכר יכול ליעשות שליח לבעל להולכה כיון דאיתרבי שליחות [יד] מקרא מושלחה [טו] פשיטא דודאי זכר להולכה רבי: **שכן בעל.** עליו להוליך גט לאשתו ובמידי דאיהו כשר שלוחו נמי כשר: **ואשה.** אמרת פשיטא לן דהויא שליח לחברתה לקבלה מאחר דרבי קרא שליחות לקבלה מושלחה מבינתו קרי ביה ושלחה: **שכן.** היא עצמה מקבלת גיטה: **איפכא מאי.** מי אמרי' כיון דהוא עצמו לאו בר קבלה הוא שאר זכרים נמי לאו בני קבלה נינהו וכן לענין הולכה בנשים: **כחד שליח.** קאמר דבין א"ל בעל הולך בין א"ל התקבל הוי שליח להולכה ומי אמרה ליה איהי מעיקרא להתם התקבל הוי שליח לקבלה אלמא התם הוא דאכשר להיות שליח לבעל להולכה מכשר להיות שליח לאשה לקבלה: **לא כשני שלוחין.** וה"ק הבעל שאמר לאיש בין התקבל בין הולך לשון הולכה הוא והאשה שאמרה לחברתה התקבל ונתנו לה הבעל אם רצה לחזור לא יחזור ולאו אשליח דרישא קאי: **והא הכא דחד שליח הוא.** להתם דאמרה ליה איהי התקבל א"ל איהו אי איפשי שתקבל אלא הולך: **פשוט מינה איש דהוי שליח לקבלה.** כלומר מתרתי בעיין דבעינן לעיל חדא מנית למפשט מינה דאיכא למימר מתני' נמיש קמיירי דכשר אף לקבלה ודין הוא שהרי מצינו שהוא רווי לקבלה בגט של בתו קטנה שהתורה זכתה לו לקבל קידושיה כדילפינן בכתובות (דף מו:) מוילאה חנם אין כסף [טז] ולקבל את גיטה דכתיב ויצאה והיתה לאיש [יז] איתקש יציאה להויה הלכך בשליחות נמי כשר אבל אשה להולכה אכתי מיבעי לן: **אף הנשים כו'.** חמותה ובת חמותה לרתה ויבמתה ובת בעלה: **והתם הולכה היא.** דקתני להבית: **ואוקימנא בהולכה.** בפרק [יח] קמא מדקתני גריכה לומר בפני נכתב והוינן בה מכי מטא גיטא לידה ליגרשה לה ומתרלינן דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם: ה"ג **הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי.** האשה שאמרה לשלוחה הבא לי גיטי והוא אומר לבעל אשתך אמרה התקבל לי גיטי: **והוא אומר.** הבעל אמר לו הילך כמה שאמרה: **אפי' הגיע גט לידה אינה מגורשת.** כדמפרש ואזיל: **ש"מ.** דמאן דאמר לשליח הילך כמה שאמרה משלחך: **אדיבורא דידיה סמיך.** אדעתא דדיבורא דשליח קאמר ליה הא' הילך כמה שאמרה דמהימנת לי דשליח לקבלה את הילכך אינה מגורשת דכי יהב בעל ניהליה אדעתא דשליחות קבלה יהיב ניהליה ולאו אדעתא דהולכה ושליח לקבלה לא הוי ותפשוט מינה בעיא דתיבעיא לן בב"מ בהשוכר את האומנין [יט] אדיבורא דשליח סמיך: **דאי אדיבורא דידה סמיך.** והכי קאמר ליה אנא לא ידענא אלא כדאמרה איהי מסרנא ליה ניהלך: **כי מטא גט לידה מיהא תתגרש.** דהא בעל נמי שליח להולכה שויה: הכי

האומר התקבל גט זה לאשתי. דגט חוב הוא לה ואין מחין לאדם אלא מדעתו ליעשות [כ] לו שליח לחובתו: **לא יחזור.** כיון דאיהי שויתיה שליח הרי הוא כידה ונתגרשה מיד בקבלתו של זה: **לפיכך.** כיון דאמרן אין יכול לחזור אין לו תקנה לחזור אלא"כ אמר לו הבעל לזה שעשתה אותו שליח לקבלה אי אפשי שתקבל לה להיות כידה אלא שליח שלי תהא להוליכו לידה: **אם רצה לחזור.** כל זמן שלא הגיע גט לידה: **יחזור.** שאינה מתגרשת אלא מדעת המגרש והרי אמר לא יהא גט עד שיגיע גט לידה: **אף האומרת טול לי גיטי.** לשון קבלה הוא: **גמ' טעמא דלא שויתיה שליח לקבלה.** דהולך גט זה לאשתי קאי דקתני מתני' יחזור ומיירי בדלא שויתיה איהי שליח לקבלה ובעל לאו בר שויה שליח לקבלה הוא דהא חוב הוא לה והכא הוא דקאמרינן יחזור: **הא שויתיה איהי שליח לקבלה.** וקאמר איהו הולך: **לא יחזור.** דלא עקריה משליחותא דידה: **אלמא הולך כזכי דמי.** ופלוגתא היא בפ"ק (לעיל דף יד.): **לא לעולם לאו כזכי דמי.** ואפילו שויתיה איהי שליח לקבלה ואמר לו איהו הולך מיעקר עקריה משליחותה ושויה איהו שליח להולכה. והאי דנקט מתני' בדלא שויתיה שליח משום התקבל נקט לה דהתקבל איצטריכא ליה לאשמועי' דאע"ג דלא שויתיה היא שליח ובעל נמי לאו בר שויה שליח לקבלה הוא אלא להולכה ואיהו לא אמר הולך אפ"ה כי מטא גט לידה מיהא מגורשת: **לא ליהוי גיטא.** דהא לאו להולכה שויה שליח ולקבלה נמי לא בר שויה שליח הוא: **קמ"ל.** דהתקבל דקאמר ליה התקבל והולך קאמר דאדם יודע שאין לו שליחות לקבלה. ואידי דתנא התקבל תנא הולך דהכי קאמר מתני' בין שאמר בעל בלשון קבלה בין שאמר בלשון הולכה הוי שליח להולכה: **מאי לאו.** אתרוייהו מילי דתנא לעיל מינה קאי לא שנא כי אמר הבעל קבלה ולא שנא הולכה אי שויתיה איהי שליח לקבלה מעיקרא לא יחזור ש"מ

א) [לעיל יד. לקמן סג:], ב) [לעיל יד. לב:], ג) כשר להולכה כשר לקבלה כנ"ל מ"ש, ד) לעיל כג:, ה) שם ולף ה., ו) כ"מ עו. ע"ש, ז) במ"ל: [עשות], ח) [קידושין מא.], ט) [דברים כד], י) [שמות כא], כ) [דברים כד], ל) [נ"ל שני דף כד.], מ) [דף עו.], נ) [ומפרש"י לקמן עא: ד"ה טעמא וכו' וד"ה הא אמר וכו' מוכח שסילוהו היה מי שאמרו קודם התקבל],

תוספות רי"ד

האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי אם רצה (ה) להחזיר יחזיר האשה שאמרה התקבל לי גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר לפיכך אם אמר לו אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר רשב"א אף האומרת טול לי גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר. פי' בעל שאמר התקבל גט זה לאשתי כך הוא כאילו אומר הולך שאין הבעל ממנה שליח לקבלה כ"א להולכה הילכך בין אם אמר הולך בין אם אמר התקבל ורצה להחזיר ולבטל השליחות יכול לבטל אבל האשה שאמרה התקבל לי גיטי ומסרו הבעל לידו בתורת קבלה אינו יכול להחזירו שיד השליח כיד האשה דמיא אך אם יאמר הבעל אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה [אם רצה להחזיר יחזיר] רשב"א אף האומרת לשליח טול לי גיטי כאומרת התקבל דמי ואם רצה להחזיר לא יחזיר. פשיטא לי איש הוי שליח להולכה שכן בעל מוליך גט לאשתו אשה הויא שליח לקבלה שכן אשה מקבלת גיטה מיד בעלה איש לקבלה ואשה להולכה מאי ופשטי' דאיש נמי הוי שליח לקבלה שכן אב מקבל גט לבתו קטנה ואשה נמי הוי שליח להולכה שכן אשה עצמה מביאה גיטה ממדינת הים דתנן אשה עצמה מביאה גיטה ובלבד שתהא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם. איתמר הבא לי גיטי והלך השליח ואמר לבעל אשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אמר לו הולך כמו (כ) שאמרת אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב אפילו הגיע הגט לידה אינה מגורשת משום דעקריה שליח לשליחותיה דאמר שליח לקבלה הוינא (ולא) להולכה לא הוינא

ה) כ"ה עוקמת המשנה ביירושלמי אם רצה להחזיר יחזיר וחזו שהולך רבינו לפרש דרוצה להחזיר ונבעל וכו'.

ו) לפנינו הגירסא כמו שאמרה ואולי דרבינו היה גורס כמו שאמרת.

מסורת הש"ס

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ו מהל' גירושין הל"י סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמ סעיף ח וסי' קמא סעי' גט:

ב ב מיי' שם הל"א וסמג שם טוש"ע שם סי' קמ סעי' ג:

ג ג מיי' שם הל"י טוש"ע שם סעי' ו:

ד ד מיי' שם הל"ט טוש"ע שם סעי' ד:

ה ה ו מיי' שם הל"ו סמג שם טוש"ע שם סי' קמא סעי' לא:

ו ז ח מיי' שם הל"ח סמג שם טוש"ע שם סי' קמ סעי' ח:

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה האומר התקבל נ"ב וכן כתבו התוס' דף עב. ד"ה ומשום כיקופא אבל הרא"ש פירש פ' התקבל אחר פ' מי שאחזו:

מוסף רש"י

הבא לי גיטי. האשה שאמרה לאחד אם ממלא את בעלי אמור לו שישלח לי את גיטי בידך ותיעשה שלוחו של בעלי לגרשני כשתגיע גט לידי, דשליח להולכה על הבעל לעשות והאשה מתגרשת כשיגיע גט לידה ושליח לקבלה על האשה לעשות שיהא הוא שלוחה וכמותה ותתגרש משיגיע גט לידי שליח (ב"מ עו.). **אדיבורא דידיה קא סמיך.** והכי אמר לו מהימנת לי דכך אמרה ולא עשאו שליח להולכה, הלכך אין כאן שליחות דאין עליה לעשות שליח להולכה, והרי הבא לי אמרה לו ולא התקבל, והבעל נתנו לו בתורת שליח קבלה, ושליחות זה אינו כיד הבעל לעשות (שם). **דאי אדיבורא דידה קא סמיך.** דלא לדבריו המתין אלא הילך כמה שאמרה היא קאמר ליה, אם כן עשאו שליח להולכה הוי כידו הוא וכי מטי גיטא לידה מיהא מיגרש (שם).

מסורת הש"ס

א) נקמן סה., ב) נ"מ הא אין קטן עושה שליח וכ"ש ל"נ ליה, ג) [תוספתא פ"ד ע"ס], ד) [שם ע"ס], ה) [נ"מ עו.], ו) [שם],

מוסף רש"י

בשלמא אי איתמר איפכא כו' ואמר רב נחמן כו'. כלומר ועלה שמעת לרב נחמן דאמר מגורשת, היה לך לגמוד לפי דבריו שיאמר בהגעת הגט לידו לו לידה דליהוי גירושין, לו לדיבורא דידיה סמיך לו לדיבורא דידה סמיך, כילד, אמר רב נחמן אם משהגיע גט לידו דשליח מגורשת, יש לגמוד דלדיבורא דידה סמיך ולא לו האמין, ונתלה לאמרו לו בתורת שליח לקבלה לדברי האשה, והבעל עצמו גירש, ולא הוה אמר רב נחמן עלה כשיגיע גט לידה מגורשת ולא בקבלת השליח, יש לגמוד דלדיבורא דידיה סמיך ומהימנת לי דהכי אמרה לפי דבריו לה, ועשאו שליח להולכה, והשליח נתלה להיעקר מתורת שליחות של אשה לקבלה ונעשה שליח לבעל לגרש, והרי עשה שליחותו והגיע לידה (ב"מ עו:). אלא הכא. דשמעת ליה דאמר אינה מגורשת, אין לך לגמוד מדרב נחמן דלדיבורא דידיה סמיך ואין כאן שליחות כדאמרת, דלא נמי אמרינן דלדיבורא דידה סמיך, דאף הבעל עשאו שליח להולכה לדברי האשה, אין כאן שליחות, שהרי השליח לא נתלה, דהא עקר ליה לשליחותיה לגמרי, דאמר ליה שליח לקבלה אינה לעשות, שלא אמרה להגיע לידה, אבל שליח להולכה לערוה ולהגיע לידה לו אפשי להעשות, שלכך אפילו נתלה והגיעו אצלה אין כאן שליח שיתן לגירושין, שכשקבלו לא קבלו על מנת כן, ולא קשיא הא אמרינן גבי מיאבה, היכא דהיא אמרה המקבל והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא, והוא אמר הילך כמה שאמרה, דלא הוה אמר עלה משיגיע גט לידו מגורשת, הוה שמעינן דלדיבורא דידה סמיך ומסרו לו על מנת קבלה, ולא קשיא לן הא שליח עקר לשליחותיה ולא נתלה הוא בשליחות קבלה, אינה אמר דלא הוה אמר רב נחמן הכי הוה קמ"ל דהאי לאו עקירה הוא דהא מתלה להיות שליח להולכה, כל שכן דמתלה בשליחות קבלה שהקבלה בכלל הולכה לענין הטורת (שם). קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה. דאין שליחות לקטן הלכך המציאו לה הא שליחו של בעל להולכה ויתנהו לה (קדושין מד:).

עין משפט נר מצוה

ז א ב מיי' פ"ו מהלכות גירושין הל"ב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמ סעי' ט וע"ש:
ח ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' ו:
ט ד ה מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעי' ו:
י ו מיי' שם הל"י טוש"ע שם סעיף ח:

תוספות רי"ד

אבל אם אמרה לו התקבל לי גיטי והוא אמר לבעל אשתך אמרה לי הבא לי גיטי והוא אומר לו הולך כמו שאמרת והגיע גט לידה מגורשת: ת"ד התקבל לי גיטי ואמר השליח לבעל אשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר לו הולך ותן לה או זכה לה והתקבל לה אם רצה להחזיר לא יחזיר ר' נתן אומר הולך ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר זכה לה והתקבל לה אם רצה להחזיר לא יחזיר רבי אומר בכולן אם רצה להחזיר לא יחזיר. אבל אם אמר לו אי אפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה אם רצה להחזיר יחזיר רבי היינו ת"ק איבעית תימא אי אפשי אתא לאשמעי' ואיבעית תימא הא קמ"ל מאן ת"ק רבי איבעיא להו לר' נתן הילך כזכי דמי.

ז) ל"ל הילך כמו שאמרה

הכי השתא בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי. אמרה ליה היא והוא אמר לבעל אשתך אמרה הבא לי גיטי ובעל אמר ליה הילך כמה שאמרה איכא למיפשט בעיין מדרב נחמן דאי אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידו מגורשת איכא למיפשט דלדיבורא דידה סמיך ולא היימניה אלא תלה בדעתה ומסרייה ליהליה בתורת קבלה **ואי נמי.** הוה אמר רב נחמן עלה משיגיע גט לידה מגורשת פשטינן מינה דלדיבורא דידיה סמיך והימניה דהכי אמרה ומסרייה לידיה בתורת הולכה: **אלא.** השתא דאמר רב נחמן אינה מגורשת איכא למיפשט דטעמא משום דסמך דלדיבוריה דשליח הוא דאי נמי דלדיבורא דידה סמיך ושויה שליח להולכה אשמועי' רב נחמן דשליח גופיה לאו בתורת הכי קבליה דלא ניחא ליה בטירחא דהולכה ועקריה לשליחותיה ואמר שליח לקבלה אפשי להיות שליח להולכה אי אפשי להיות הלכך אי נמי אמליך ואמטייה ליהלה לאו גיטא הוא דמעיקרא לא קבל עליו להיות שליח לבעל להולך: **ת"ש.** תיובתא לרב נחמן: **טעמא דרבה לחזור הא לא רבה.** ואמטייה לידה מגורשת: **אמאי והא בעל לאו בר שויא שליח לקבלה הוא.** ואיהו בתורת קבלה יהביה: **אלא.** על כרחין משום דאמרי' אע"ג דלא יהביה אלא בתורת קבלה כיון דאמטייה לידה מיגרשה משום דכיון שנתן עיניו לגרשה לכי מתיידע ליה דלא מצי לשוייה שליח לקבלה ניחא ליה דליהוי שליח להולכה: **וכלא.** גבי מילתיה דרב נחמן נמי אע"ג דההיא שעתא לא נעשה שליח להולכה מיהו לכי מימליך ואמטייה מינח ניחא ליה לבעל והוי שלוחו להולכה: **וגמר ונתן לאשה הולכה.** והתקבל דקאמר ליה התקבל והולך קאמר ולא טעמא כדקאמרת הוא דהיכא דשני ליהוי שליחות: **אבל הכא טעי.** בעל כסבור שהיא עשאתו שליח לקבלה דסמך דלדיבוריה ולא יהביה ליהליה אלא לאשה קבלה. ורב אשי נמי דאוקי טעמא דרב נחמן משום דמעיקרא עקריה שליח לשליחותיה שפיר מיתלה בהכי כדתרלינן דטעמא דמתניתין משום דהתקבל והולך קאמר ומתחילה נעשה שלוחו ולא איצטריכא למינקט הכא טעי אלא אגיבא דליתא קמא דקא סלקא דעתין טעמא דרב משום דלדיבורא דידיה סמיך הוא: **אינו גט עד שיגיע גט לידה.** שאין הקטן עושה שליח הילכך לאו שלוחא דידה הוא אלא שלוחו דידיה הוא: ה"ג **ואמאי הא לאו שליח להולכה שוייה: אדם יודע שאין שליחות לקטן.** ואין זה שליח לקבלה וגמר ונתן לשום הולכה: **ואשתך אמרה** גרסי' בכולהו: **הולך ותן לה זכי לה והתקבל לה.** אחד מכל הלשונות הללו אמר לו: **רצה לחזור יחזור.** מפרשין לה ואזלינן: **מאי לאו קבלה אקבלה והולכה אהולכה.** זכי והתקבל דקתני קאי אאשתך אמרה התקבל והולך ותן לה דקתני קאי אאשתך אמרה הבא וקתני בתרוייהו משיגיע גט לידה מגורשת ותיובתא דרב נחמן מקבלה אקבלה דקתני הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל והוא אומר התקבל דבהדיא יהביה ליהליה בתורת קבלה ובעל לאו בר הכי הוא ואיהי נמי לא שויתיה וקתני דהוי מיהא שליח להולכה דכיון שנתן עיניו לגרשה כו' כדלעיל וכ"ש היכא דאמר לו הילך כמה שאמרה דאיכא למימר לאו לדיבוריה סמך אלא בדעתה תלה ושויה נמי שליח להולכה: **לא קבלה.** דקתני זכי לה והתקבל לה קאי אהולכה אאשתך אמרה הבא לי גיטי שהרי אמרה לו התקבל ולקמיה פריך אם רצה לחזור אמאי יחזור: **והולכה.** דקתני הולך ותן לה אאשתך אמרה התקבל: **מכי מטי גט לידיה.** דשליח מיגרש דהא תרוייהו שליח לקבלה שוייה ואמאי אם רצה לחזור יחזור: ה"ג **שמע מינה דלדיבורא דידיה.** דשליח סמיך כלומר מיפשטו מדקתני יחזור דלדיבורא דידיה סמיך ואיהו מ"ל אשתך אמרה הבא לי והא היימניה והתקבל דקאמר ליה התקבל והולך קאמר דהכי נמי אוקימנא לעיל דאי אמר דרב נחמן איכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא והוא אמר הילך כמה שאמרה ואמר רב נחמן משיגיע גט לידה מגורשת הוה פשטינן מינה דלדיבורא דשליח סמיך: **הכי השתא האשה קאמר ליה הילך כמה שאמרה.** הא דאמרן לעיל דאי אמר דרב נחמן איכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אמר הילך כמה שאמרה והוה אמר רב נחמן דכשיגיע גט לידה הוא דהוי מגורשת הוה פשטינן מינה דלדיבורא דידיה סמיך דהא קאמר ליה הילך כמה שאמרה וכיון דלא מיגרשה בקבלה דהאי איכא למיפשט מינה בעיין דהשוכר[ה] דאינעיא לן בכי האי גוונא דהאי כמה שאמרה דקאמר ה"ק לה מהימנת לי דהכי קאמרה ובתורת הולכה יהביה ליהליה: **הכא.** דקאמר ליה זכי והתקבל: **מי קאמר ליה הילך כמה שאמרה.** דתיפשוט בעיין דהשוכר[ו] מינה הא דקתני הכא יחזור משום דכיון דאמר ליה להולכה עשאתני אשתך ואיהו מ"ל התקבל אדם יודע שאין עושה שליח לקבלה והתקבל והולך קאמר אבל אי אמר לו הילך כמה שאמרה אימא לך דלדיבורא דידה סמיך ולא היימניה ובדעתה תלה ואם רצה לחזור לא יחזור דתרוייהו שליח לקבלה שויתיה: **ה"ר כו' רצה לחזור לא יחזור.** קסבר הולך כזכי דמי: **אמר לו אי אפשי שתקבל.** גלי דעתיה דהולך דקאמר ליה לאו זכי הוא: ה"ג **הילך לרבי נתן כזכי דמי או לא: האשה שאמרה התקבל לי גיטי.** כלומר ואם אמרה לו מתחלה האשה התקבל ונתנו ליה הבעל בתחת משתי לשונות הללו רצה לחזור לא יחזור:

מאי

בשלמא אי איתמר איפכא התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אמר הילך כמה שאמרה וא"ר נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב כיון שהגיע גט לידו מגורשת אלמא אדיבורא דידה הוא דקא סמיך [ב]א"נ לידה אדיבורא דידיה קא סמיך אלא הכא משום דעקריה שליח לשליחותיה לגמרי הוא דאמר שליח לקבלה הוינא להולכה לא הוינא א"ר הונא בר חייא תא שמע האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי רצה לחזור יחזור טעמא דרצה הא לא רצה הוי גט ואמאי הא בעל לאו בר שוויא שליח לקבלה הוא אלא אמרינן כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה הכא נמי כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה הכי השתא התם [ג]אדם יודע שאין שליחות לקבלה וגמר ונתן לשם הולכה הכא טעי אמר רבא תא שמע [ד]קטנה שאמרה התקבל לי גיטי אינו גט עד שיגיע גט לידה כי מטי גיטא לידה מיהא מגרשה ואמאי [ה]והא לאו שליח להולכה שוייה אלא אמרינן כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה ה"נ כיון שנתן עיניו לגרשה מימר אמר תיגרש כל היכי דמגרשה הכי השתא התם אדם יודע שאין שליחות לקטן וגמר ונתן לה לשום הולכה דידיה הכא טעי ת"ש [ו]הבא לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי התקבל לי גיטי ואשתך אמרה הבא לי גיטי והוא אמר הולך ותן לה זכי לה והתקבל לה רצה לחזור יחזור [ז]משהגיע גט לידה מגורשת מאי לאו קבלה אקבלה והולכה אהולכה לא קבלה אהולכה והולכה אקבלה אי קבלה אהולכה מכי מטי גיטא לידיה לאלתר ליהוי גיטא שמעת מינה דאדיבורא דידיה קא סמיך הכי השתא התם קאמר ליה הילך כמה שאמרה הכא [ח]מי קאמר ליה הילך כמה שאמרה ת"ר [ט]התקבל לי גיטי ואשתך אמרה התקבל לי גיטי והוא אומר הולך ותן לה זכי לה והתקבל לה רצה לחזור לא יחזור ר' נתן אומר [י]הולך ותן לה רצה לחזור יחזור זכי לה והתקבל לה רצה לחזור לא יחזור רבי אומר בכולן אם רצה לחזור לא יחזור אבל אם אמר לו אי איפשי שתקבל לה אלא הולך ותן לה רצה לחזור יחזור רבי היינו ת"ק איבעית אימא אי איפשי אתא לאשמועי' ואיבעית אימא הא קא משמע לן מאן ת"ק רבי איבעיא להו הילך לר' נתן כזכי דמי או לאו כזכי דמי ת"ש האומר התקבל גט זה לאשתי או הולך גט זה לאשתי רצה לחזור יחזור האשה שאמרה התקבל לי גיטי רצה לחזור לא יחזור

מאי

בשלמא אי איתמר איפכא. בלא איפכא הוי מצי למימר בשלמא אי אמר רב נחמן משהגיע גט לידה מגורשת הוה ש"מ דלדיבורא דידה סמיך אלא משום דבאיתמר איפכא איכא תרי גווני נקטיה: **רבי** אומר בכולן **אם רצה לחזור לא יחזור.** דהולך כזכי ואע"ג דנסוף פ"ק (לעיל דף יד:) סבר ר' יהודה הנשיא דהיינו רבי דהולך לאו כזכי גבי הולך מנה לפלוני שאני הכא כיון שאמר ליה שליח אשתך אמרה קבל לי גיטי סתמא דמילתא דאדעתא דהכי יהיב ליה:

דקדמה

[א] תוספ' ד"ה אבל אם אמרה לו התקבל לי גיטי והוא אמר לבעל אשתך אמרה לי הבא לי גיטי והוא אומר לו הולך כמו שאמרת. [ב] ר"ן ד"ה אדיבורא דידה. [ג] ר"ן ד"ה אדם יודע. [ד] ר"ן ד"ה אמר רבא. [ה] ר"ן ד"ה אלא אמרינן. [ו] ר"ן ד"ה הבא לי גיטי. [ז] ר"ן ד"ה משהגיע. [ח] ר"ן ד"ה מי קאמר. [ט] ר"ן ד"ה התקבל לי גיטי. [י] ר"ן ד"ה הולך ותן לה.